

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

NC
MKNK NÁRODNÍ CENTRUM
PRO MEDICÍNSKÉ NOMENKLATURY
A KLASIFIKACE

Koncepce tvorby, rozvoje a implementace klasifikací a nomenklaturních systémů pro oblast zdravotnictví na roky 2020-2030 a soubor procesních standardů činnosti NCMKNK

Autoři: Miroslav Zvolský, Irena Rubešová, Šárka Daňková, Dana Krejčová

Datum založení dokumentu: 1. 9. 2022

Naposledy uloženo: 22. 6. 2023

Verze: 1.0

Historie dokumentu

Verze	Datum	Autor	Popis
0.1	1. 9. 2022	Zvolský, Rubešová, Daňková, Krejčová	První verze dokumentu
0.9	2. 5. 2023	Zvolský	Aktualizace dokumentu
1.0	15. 6. 2023	Zvolský	Finální verze dokumentu

Obsah

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK	4
1. ÚVOD.....	5
2. RADA NÁRODNÍHO CENTRA PRO MEDICÍNSKÉ NOMENKLATURY A KLASIFIKACE	7
3. SPRÁVA KLASIFIKAČNÍCH A KÓDOVACÍCH SYSTÉMŮ	9
4. TÉMATA ROZVOJE KLASIFIKAČNÍCH A TERMINOLOGICKÝCH SYSTÉMŮ.....	11

Přehled použitých zkratk

KHP	– Klasifikace hospitalizačních procedur
MKN	– Mezinárodní klasifikace nemocí
NCMKNK	– Národní centrum pro medicínské nomenklatury a klasifikace
SZV	– Seznam zdravotních výkonů
ÚZIS ČR	– Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
WHO	– Světová zdravotnická organizace
WHO-FIC	– rodina mezinárodních klasifikací Světové zdravotnická organizace

1. Úvod

Tento dokument by měl dlouhodobě (v pravidelných aktualizacích) reflektovat stav vývoje, adopce a implementace hlavních klasifikačních, terminologických a kódovacích systémů zdravotnických dat.

Kromě jiných institucí podílejících se na tvorbě, lokalizaci a používání obsahových standardů zdravotnických dat v České republice za hlavní místo pro koncentraci informací a realizaci uvedených činností považujeme Národní centrum pro medicínské nomenklatury a klasifikace (NCMKNK), které je součástí Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky. NCMKNK je Spolupracujícím centrem Světové zdravotnické organizace pro rodinu mezinárodních klasifikací.

Cílem Národního centra pro medicínskou nomenklaturu a klasifikace je koordinace klinických terminologií v ČR a zajištění dlouhodobých organizačních a materiálních podmínek pro adaptaci, správu a distribuci vybraných mezinárodních terminologických a klasifikačních systémů i tvorbu a správu systémů národních.

NCMKNK vzniklo v rámci Projektu Národní centrum pro medicínské nomenklatury a klasifikace (NCMKNK), Evropského sociálního fondu – Operační program zaměstnanost (1. 1. 2020 - 30. 6. 2023). NCMKNK je institucionálně ukotveno jako organizační jednotka (oddělení) Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (Rozhodnutím ředitele č. 1/2022) a spolupráce na projektu NCMKNK s Univerzitou Karlovou je formálně zakotvená smluvním partnerstvím z června 2020.

Činnost NCMKNK je řízena a dozorována prostřednictvím Rady centra, ve které jsou zastoupeni experti z řešitelských institucí projektu (ÚZIS ČR, Univerzita Karlova), ale také dalších akademických, vědeckých a oborových institucí (MZ ČR, Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně, České vysoké učení technické, Masarykova univerzita).

Výstupy centra v podobě obsahových standardů klinické informace (klinické terminologie a klasifikace) a metodiky pro jejich použití jsou důležité pro:

- elektronizaci zdravotnictví (ná vaznost na Národní centrum elektronického zdravotnictví),
- interoperabilitu zdravotnických informací,
- sběr zdravotnických dat a statistiku (obsah a výstupy Národního zdravotnického informačního systému),
- systémy vykazování zdravotnických služeb a v návaznosti úhradové mechanismy.

Přestože parciální jednorázové zásadní úkoly jsou zahrnuty do klíčových aktivit projektu NCMNK (například vytvoření české verze 11. revize Mezinárodní klasifikace nemocí), další aktivity centra jsou a měly by být dlouhodobé a jejich přerušení by znamenalo zásadní problém z hlediska údržby obsahových standardů a ztráty zkušeností a expertízy klíčových pracovníků.

2. Rada Národního centra pro medicínské nomenklatury a klasifikace

Rada Národního centra pro medicínské nomenklatury a klasifikace projednává podněty pro tvorbu nových nebo přijetí existujících zahraničních systémů. Rada dále projednává návrhy na systémové změny v existujících národních verzích klasifikačních a terminologických systémů. Základním předmětem činnosti Rady je především odborný dohled nad správou systémů a jejich implementací v systému zdravotnictví ČR. Rada přijímá zpětnou vazbu od uživatelů systémů (institucí, odborných společností a pacientů).

Radu tvoří jedenáct až patnáct členů, kteří jsou nominováni následujícími organizacemi:

- Ministerstvem zdravotnictví,
- Ústavem zdravotnických informací a statistiky České republiky,
- Akademickými obcemi českých vysokých škol a univerzit,
- Českou lékařskou společností.

Členy, Předsedu a Tajemníka Rady jmenuje a odvolává ministr zdravotnictví. Návrhy na jmenování a odvolávání členů předkládá náměstek pro zdravotní péči MZ ČR, náměstek pro elektronizaci zdravotnictví MZ ČR nebo ředitel ÚZIS ČR.

Složení Rady Národního centra pro medicínské nomenklatury a klasifikace k 15. 6. 2023:

	doc. MUDr. Martin Anders, Ph.D. Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN Praha
	Ing. Gleb Donin, Ph.D. FBMI ČVUT
	prof. MUDr. Martina Koziar Vašáková, Ph.D. Ministerstvo zdravotnictví ČR
	prof. MUDr. Milan Macek, DrSc. Ústav biologie a lékařské genetiky 2. LF UK a FN Motol, UK

Mgr. JUDr. Vladimíra Těšitelová

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

prof. MUDr. Pavla Doležalová, CSc.

Klinika pediatrie a dědičných poruch metabolismu 1. lékařské fakulty a
Všeobecné fakultní nemocnice

prof. RNDr. Dagmar Dzúrová, CSc.

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

doc. Ing. Lenka Lhotská, CSc.

FBMI ČVUT, CIIRC

prof. PhDr. Andrea Pokorná, Ph.D.

Lékařská fakulta Masarykovy univerzity, ÚZIS ČR

MUDr. Martin Vejražka, Ph.D.

Ústav lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky 1. lékařské fakulty a
Všeobecné fakultní nemocnice

3. Správa klasifikačních a kódovacích systémů

Struktura pokrytí významných klasifikačních a kódovacích systémů v rámci projektu NCMNK:

Na úrovni Světové zdravotnické organizace byla vytvořena síť spolupracujících center a organizací, které se terminologickým a klasifikačním záležitostem věnují (WHO-FIC). NCMNK se účastní aktivit, které v rámci sítě probíhají na mezinárodní úrovni, jedná se především o referenční pracovní skupiny:

- Morbidity Reference Group (MbRG) = spolupředsednictví skupiny od roku 2020
- Mortality Reference Group (MRG) – pravidelné měsíční jednání k problematice mortalitních dat a pravidel kódování
- Education and Implementation Committee (EIC)
- Functioning and Disability Reference Group (FDRG)
- Family Development Committee (FDC)

V mezinárodní spolupráci WHO-FIC jsou projednávány především návrhy na změny v MKN-11. Dále je vyvíjena a připomínkována metodika popisů v MKN-11 a metodika kódování vzácných onemocnění.

V mezinárodních aktivitách se NCMNK angažuje také v Regionální evropské síti WHO-FIC Euro, která je vytvořena ze zástupců spolupracujících center v rámci Evropy a z nominovaných osob z ostatních zemí, kde dosud tato centra nejsou, za účelem sdílení

informací o aktivitách probíhajících v rámci WHO. Vybraná centra (včetně českého tvořeného NCMNK) fungují jako kontaktní body pro sousední země a také pro zprostředkování komunikace s WHO centrálou.

Vzhledem k úvahám a plánování koordinace zavedení MKN-11 v rámci členských států EU byla vytvořena Pracovní skupina iniciovaná Eurostatem – Task Force k implementaci MKN-11, jejíž jednání byla obnovena v březnu 2023. Eurostat má zájem mít přehled o situaci v jednotlivých zemích a připravit se na předávání mortalitních dat a jejich publikaci dle MKN-11.

4. Témata rozvoje klasifikačních a terminologických systémů

Klasifikační a terminologické systémy jsou důležitým prvkem pro sémantickou interoperabilitu zdravotnických dat. Elektronizace zdravotnictví vyžaduje standardizaci dat, která zdravotnickým systémem České republiky proudí od poskytovatelů zdravotních služeb ke zdravotním pojišťovnám a dalším centrálním institucím. Data by měla být snadno dostupná i pacientovi a putovat dle potřeby i mezi těmi, kteří péči poskytují.

Tato data by měla být podrobná, přesná, včasná a snadno využitelná. Data by měla přispět k tomu, aby každý občan dostal kvalitní odbornou péči a byl o ní on i jeho zdravotní pojišťovna přesně informován. Data by měla usnadňovat léčebný proces pacienta, jeho průchod systémem poskytování zdravotní péče, doprovázený sdílením standardizované informace a možnost kontroly jejího poskytování v odpovídající kvalitě.

Jedním z nástrojů, které k přesnosti a podrobnosti dat v následujících letech pomohou, jsou nové verze referenčních klasifikací Světové zdravotnické organizace (WHO). Vlajkovou lodí mezi těmito mezinárodními standardy je Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN). MKN slouží pro sběr zdravotních dat pro statistické účely už od konce devatenáctého století. Nejnovější, jedenácté vydání (MKN-11) schválené WHO v roce 2019 vyhovuje potřebám použití v projektech elektronického zdravotnictví a popisuje zdravotní stav pacienta, klienta nebo občana v potřebném detailu a na základě současného stavu vědeckého poznání.

NCMKNK vytvořilo českou verzi MKN-11, což s sebou nese překlad bezmála 190 tisíc termínů a definic. „V delším časovém horizontu přibližně 5 let je plánováno zavedení MKN-11 do běžné klinické praxe ČR. To však vyžaduje úpravy informačních systémů na straně poskytovatelů, proškolení zdravotnických pracovníků a v některých případech i úpravu procesu vedení a zadávání zdravotnické dokumentace.

ÚZIS ČR je členem nebo se podílí na spolupráci v rámci dalších mezinárodních standardizačních organizací. Příkladem jsou SNOMED International vyvíjející zásadní terminologický standard pro medicínu, nebo konsorcium Orphanet udržující mezinárodní terminologii vzácných onemocnění. Ukazuje to důraz, který je v České republice kladen nejen na přejímání mezinárodních standardů zdravotnických dat, ale také na budování kapacit vlastních českých expertů, abychom se sami tvorbě datových standardů a jejich údržbě dokázali věnovat. Důležitou informační aktivitou, která pomáhá vzdělávat kliniky i experty na zdravotnické informace je každoroční konference KlasifiKon.

Projekt NCMNK se kromě MKN, věnoval také dalším klasifikacím a standardům. Národní centrum adaptovalo například Mezinárodní klasifikaci zdravotnických intervencí a provedlo rozšíření Kategorizace zdravotnických materiálů a zdravotnické techniky. Cílem těchto aktivit je zpřesnění informací o tom, jaké zdravotnické zákroky jsou pacientům v ČR poskytovány a jaké zdravotnické prostředky jsou k tomu použité.

Pokroky medicíny nesouvisejí jen s vývojem nových léků a technologií. Do značné míry závisí i na tom, jak přesně jsme v době individualizované medicíny schopni pořizovat, spravovat, sdílet a zabezpečit patientská data. Pokud má pacient vzácné onemocnění, potřebujeme přesně vyznačit o jaké onemocnění se jedná a sdílet tuto informaci někdy i se zahraničními experty. U pacienta identifikujeme konkrétní genetické odchylky, genetický profil nebo třeba konkrétní fenotypové projevy. Těmto potřebám odpovídají systémy ORPHAkódů a Human Phenotype Ontology, které NCMNK přeložilo ve spolupráci s Národním koordinačním centrem pro vzácná onemocnění ve FN Motol, do českého jazyka a pomohlo jejich implementaci v informačních systémech.

Prof. Milan Macek během prezentace na konferenci KlasifiKon 2018, která již před začátkem projektu NCMNK prezentovala klasifikační a terminologické systémy v českém zdravotnictví s důrazem na MKN-11.

V roce 2022, na osmém ročníku konference KlasifiKon nyní již pod patronací NCMNK vystoupilo kromě Šárky Daňkové a Miroslava Zvolského také nejvíce zvaných zahraničních expertů, konkrétně z Holandska, Kanady, Norska, evropské kanceláře Světové zdravotnické organizace a Rumunska.

Stejný ročník této konference podpořili svou účastí kromě ředitele ÚZIS ČR profesora Duška také Ministr zdravotnictví Vlastimil Válek a náměstek pro informační a komunikační technologie Milan Blaha.

Přehled řešených klasifikačních a terminologických systémů Národním centrem pro medicínské nomenklatury a klasifikace je průběžně aktualizován na webu

<https://www.uzis.cz/klasifikace>.

Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize

Mezinárodní klasifikace nemocí, 11. revize

Klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví

WHODAS 2.0

Kategorizace zdravotnické techniky

Kategorizace zdravotnického materiálu

Mezinárodní klasifikace nemocí pro onkologii

TNM klasifikace zhoubných novotvarů

Mezinárodní klasifikace zdravotnických intervencí

Klasifikace hospitalizačních procedur

Terminologie vzácných onemocnění, databáze Orphanet

SNOMED CT

Klasifikace hospitalizačních případů CZ-DRG

HPO (Human Phenotype Ontology)

Ostatní oborové klasifikace a škály